אין צדין פרק שלישי ביצה

גמר להו כשולייהו. תשתרו ולא תמרינן שעה אחת היו מוקלות וידמו: **ולטעמיך.** דמשות להו לרתיחתן תורת מוקלה וילפת מינה דאין מוקלה לאחי שבת: **מקשי לך.** מהשתא דלא תוכל לתרץ היאך אנו אוכלים שוס קדרות בגילי שבתות דעל כרחך המוקלה לבין השמשות מוקלה לכולי יומא והרי בין השמשות כל הקדרות מסולקות מרותחות מן הכירה ואכלינן מנייהו לאורתא: **אלא מידי דגמרו בידי אדם לא קא מכעיא לן.** דכיון דבידו לתקנו בו ביום לא מקלה ליה מדעתיה מפני דחייתו הלכך פולין ועדשים אינם ראויה לכאן ומהאי טעמא נמי שרינן קדרות של בין השמשות: **כי קא מכעיא לן גמרו בידי שמים.** ע"י תמה דכיון שאין בידו לתקנו מסח דעתיה מניה: **הוה ליה ההוא כוכרא.** ואין לו בביתו כהנים שמוכין על שלחנו ואוכלין בכורות: **רבי יהודה ור' שמעון הלכה כרבי יהודה.** הכי סיילינן להו בעירובין (דף מו:): **אמר ליה.** ר' זעירא לר' אבא: **ואם מה בידך.** דשבקת לרבי יהודה ובעית למעבד כר' שמעון ממי שמעת דהלכה כר' שמעון בזו: **אמר מאן דהוא.** אחד מן התלמידים מי שהוא ולא נודע שמו: **אוכי ואסק.** יהי רצון שאזכה לעלות לארץ ישראל למקום שרבי זירא שם דהוא מרה דשמעתא דאמרי משמיה הלכה כר' שמעון ואגמרה לשמעתא מפומיה: **אנא מסתברא אמרי.** כן אמרתי דמסתברא כרבי שמעון אבל לא שמעתי שהוקבעה הלכה למעשה כמותו: **כלשון חכמים.** דקתני לעיל[מ] אמא ואיתי מתניתא בידיה בין שנולד בו מום מעי"ט בין שנולד בו מום בי"ט חכמים אומרים בו' ור' שמעון הוא דקאמר הכי וקבי ליה חכמים: **כאשלי רבנני.** בתלמידים גדולים וגסים שקשין ליתתן כלומר חכמים גדולים אמרוה ואין נוחין לבטל דבריהם: **ר' שמעון בן מנסיא וחבירו.** אותן שאמר עליהן הרי אמרו אין רואין מומין בי"ט: **אמרו הלכה כר' מאיר.** בבכורות. השתא משמע שמעידין הקולא קדישא על ר' שמעון בן מנסיא שאומר עוד דבר זה. ומפרש רב יוסף אמרו בתמיה וכי אפשר שקולא קדישא אומרים דבר זה על ר' שמעון בן מנסיא וחבירו אמרו הלכה כר' מאיר ועבדינן כותייהו: **והא אינהו קדימי וקשישי מיניה עוכא.** קולא קדישא דאמרה רבי להא שמעתא משמייהו קשישי מר' שמעון בן מנסיא עוכא דהא ר' שמעון בן מנסיא בימי רבי וכבניו היה כדתנן בתוספתא [פ"ו ה"ט] אמר ר' שמעון בן מנסיא אלו שבע מדות שמנו חכמים בתלמידים כלן נתקיימו ברבי ובבניו ועיין מאי אפלוג בהדיה והיכי אמרו ההוא קולא קדישא הלכה משמיה דר' שמעון בן מנסיא דקתני ר' שמעון וחבירו אמרו הלכה כר' מאיר: **אלא.** הכי אמור קולא קדישא ר' שמעון בן מנסיא וחבריו שאמרו אין רואין מומין בשיטת ר' מאיר אמרוה. וכן אפשר שהזקנים נתנו דעתם על דברי הבמורים ואמרו דברי פלוני נוטין אחר דברי ר' פלוני שהיה לפניו: **השותא אם הבכור.** קודם שהמירו חכם ואמ"כ הרשה את מומו לחכם: **אלמא קסבר ר' מאיר ראיים בכור.** אינה קלה כראיית טרפה לאחשביה רבנן וכל עצמה של התרת בכור תלויה בה שאף שחיטתו אסורה אינו דומה לראיית טרפה שהתירו לבדקה אחר שחיטה: **ומינה.** וממנה למדו ר' שמעון בן מנסיא וחבירו ואמרו כיון דאשיבא כולי האי הוה ליה כמתקן [ע"ז ה"ט] וכדן דין ואסור לראותו בי"ט ואע"פ שהטרפה נבדקת בי"ט והיינו תלת באשלי רבנני שאמרו קולא קדישא דהא דר' שמעון בן מנסיא וחבריו שאמרו אין רואין מומין בי"ט ור' מאיר בחדא שיטתא וה"ל ר' יהודה יחיד ואין דבריו של אחד במקום שנים: **אמר ליה אביי.** לרב יוסף: **אטו.** הניחא דר"מ דבכור ברואין מומין לאחר שחיטה פליגי ומשום טעמא דחשיבותא אמרה ר"מ למלתיה והא קנסא קנים כדמפרש ואזיל ואילו אדם אחר שחטו וכפבור שהוא ניתר מפי מומחה אפילו ר"מ מודה דרואין: **כדוקין.** עיי"ש כמו הגיטה כדוק שמים (ישעיה מ) אם מוס זה דוק שבעין: **כולי עלמא.** אפילו ר' יהודה מודה דאסור מפני שמשתנה לאחר המיתה ויש דוק שנראה לאחר שחיטה מוס קבוע שאילו ראהו לפני שחיטה היה נראה עוכר: **כמומין שכנוף.** כגון נקצה אחו נשברה ידו ולא נשתנה בשביל השחיטה: **מפני.** דבכורות נמי דיקא דמשום גזרה קאתר ליה וקנסא קנים כדי שלא ירגיל עוד מדלא קתני ר"מ אוסר דנהוי משמע דאסורו תלוי בגופו שאין ראייתו לאחר שחיטה כלום אלא הואיל ועבר ושחטו שמע מינה זהו טעמו של דבר מפני שהקיל לשחטו ותלה ר"מ הדבר ברשעו של כהן זה שהקיל בו: **אמי ורדינאה.** נאה היה ועל שם ורדים היה נקרא[ס]. ולי נראה מאותו מקום ששמו ורדינה דלאמרינן בעירובין (דף מט.) שנקרא מאנשי ורדינה ואנשים לקנים ולרי עין בממונן היו: **מאקמול הוה חזי.** אם קבוע אם עוכר: וכי"ט

אלא גמרו בידי אדם [ל]א מבעיא [מ]ן וכו'. וא"ת אמאי אין מוכים מהניח דכופין את הסל לפני האפרוחין כדי שיעלו וירדו וקאמר [שבת מג.] מותר לבטלם פי' אחר שירדו מותר לבטל הסל אע"פ שהיה אסור כשעלו האפרוחים עליו בחלי היום אלמא אין מוקלה לחלי שבת [ב]וי"ל דשאני התם דהוי כמו גמרו בידי אדם שבידו להפריחם מעליו דהא שרינן קדרות אע"ג דבין השמשות רותחות הן ועוד יש לומר דהתם מיירי לענין בטול דפשיטא ליה דאין מוקלה לחלי שבת והכא קא בעי לענין אכילה:

אלא ר' מאיר קנסא קא קנים.

ופסיק רבינו יצחק דהלכה כרבי יהודה דקבעי התם בבכורות (דף כח: ושם) סתמא דש"ס אליבא דר' יהודה ואע"ג דר' מאיר ור' יהודה [ג]הלכה כרבי מאיר בגזרותיו הייני ודאי בגזרותיו אבל לא בקנסותיו[מ]: ועל

גמר בשולייהו חזו להו אמר ליה אביי ולטעמיך תקשי לך קדרות דעלמא דהא סתם קדרות דעלמא בין השמשות רותחות הן ולאורתא אכלינן מינייהו אלא גמרו בידי אדם לא קא מבעיא לן כי קא מבעיא לן גמרו בידי שמים ר' יהודה נשיאה הוה ליה ההוא בוכרא שדריה לקמיה דר' אמי סבר דלא למחזייה א"ל רבי זריקא ואיתימא רבי ירמיה [מ]ר' יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה הדר שדריה לקמיה דרבי יצחק נפחא סבר דלא למחזייה א"ל ר' ירמיה ואיתימא ר' זריקא ר' יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה א"ל רבי אבא מאי טעמא לא שבקתינהו לרבנן למעבד עובדא כר' שמעון א"ל ואת מה בידך א"ל הכי אמר ר' זירא הלכה כר' שמעון אמר [נ]מאן דהוא [ס]אזכי ואסק לתהם ואגמרה לשמעתא מפומיה דמרה כי סליק לתהם אשכחיה לר' זירא א"ל אמר מר הלכה כרבי שמעון א"ל לא אנא מסתברא אמרי מדקתני במתניתין ר' שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מבעוד יום אין זה מן המוכן וקתני לה בברייתא בלשון חכמים ש"מ מסתברא כוותיה מאי הוי עלה אמר רב יוסף ת"ש [ע]דתליא [פ]באשלי רבנני דאמר רבי שמעון בן פזי א"ר יהושע בן לוי א"ר יוסי בן שאול אמר רבי משום קהלא קדישא דבירושלים ר' שמעון וחבריו אמרו הלכה כרבי מאיר אמרו והא אינהו קשישי מניה טובא אלא בשיטת ר' מאיר אמרוה דתנן[י] השוחט את הבכור ואחר כך הראה את מומו ר' יהודה מתיר ורבי מאיר אומר [א]הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור אלמא קסבר ר' מאיר ראיית בכור לאו כראיית טרפה ראיית בכור מחיים ראיית טרפה לאחר שחיטה ומינה ראיית טרפה אפילו בי"ט ראיית בכור מערב י"ט א"ל אביי אטו התם ברואין מומין פליגי בקנסא פליגי דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [ב]דוקין שבעין כולי עלמא לא פליגי דאסור משום דמשתנין כי פליגי במומין שבגוף רבי מאיר סבר גזרינן מומין שבגוף אטו מומין שבעין ור' יהודה סבר לא גזרינן אמר רב נחמן בר יצחק מתניתין נמי דיקא דקתני ר' מאיר אומר הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור שמע מינה קנסא הוא דקא קנים שמע מינה אמי ורדינאה חזי בוכרא דבי נשיאה הוה ביומא טבא לא הוה חזי אתו ואמרו ליה לרבי אמי אמר להו שפיר קא עביד דלא חזי איני והא רבי אמי גופיה חזי רבי אמי כי חזי מאתמול הוה חזי וכי"ט

מסורת הש"ס

ס) [ועירובין מו: בכורות יח.], ב) [מיר"ק כב. תוליות נ.], ג) [שם ומלה מח.], ד) [כ"ב לא: ע"ז ז:], ה) [בערוך פי' מלמון ויעש לשל לומר לילנות נבוהים והיינו תמיסים גדולים כדמתיב הנה לשור אח בלבנון (יחזקאל לא) וכדאמרינן פסחים קיב. הרוקה ליחנה יחלה בחילון גדול], ו) בכורות כח., ז) [שם ע"ש], ח) [דף כו:], ט) לפי ג' מהר"ם לעיל (כז.), ל"ל לא כדן דין, י) עי' ניטין מח. דשם נקרא שפיר נאה, כ) וא"ל דשאני התם דהוי כמו גמרו בידי אדם דבידו להפריחם מעליו דהא שרינן קדרות אע"ג דבין"ש רותחות הן דבפ' מיכה (שם) קאמר אם היו עליו בה"ש לשוב לבעלו וא"ל לא הוי כגמרו בידי אדם וי"ל דהתם מיירי כו'. כל"ל מהרש"ל, ל) [ועירובין מז. מלות נ.], מ) [ועי' תוס' יומות לו. ד"ה מי עביד ותוספות ב"ק ל: ד"ה וחכמים ותוס' ב"מ עב. ד"ה קונסין ותוס' ב"ב לד: שלבי ד"ה וחכמים ותוס' בכורות מח. ד"ה ר"מ ותוספות זבחים קד. ד"ה אמר ר' עקיבא], ס) [בכורות כח.].

לעזי רש"י

טייל"א. קרום בעין שמצמצם את הראיה.

מוסף רש"י

אמר מאן דהוא. אדם אחד מן ההיה (מו"ק כב.) אחד מן התלמידים ולא היו יודעין אלו שמדברי הגמרא מי הוה (חולין ב.). **באשלי רבנני.** תלמידים עניים וחזקים, ויש אומרים גדולים גדולים, כמו ויעש אשל (בר"ז ז). **ואחר כך הראה את מומו.** לאחר שחיטה ונתנה קנוס (בכורות כח.).

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה ד סמג עשין ריש טוש"ע י"ד סי' שי סעיף ג:

רבינו חננאל

נגמר בשולן נראו, ואנו מבשלין אותן ביו"ט, הנה אין מוקצה. א"ל אבי ולטעמיך תיקשי לך כל קדירות דבין השמשות דאינן רותחות בין השמשות ואין ראויות לאכילה. ולמחר אוכלין מינייהו, אלא כל דבר שנגמרו בידי אדם כגון אילו לא קמיבעיא לן דודאי אין מוקצה, כי קמיבעיא לן גמרו בידי שמים, ולא איפשיטא. ר' יהודה נשיאה הוה ליה בכור, שדריה לר' אמי ביו"ט לבקרו, סבר דלא למחזייה. א"ל ר' ירמיה והא ר' יהודה תני במתניתין ירד מומחה ויראה, ור' יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה. ואוקימנא למתניתין ברואין מומין ביו"ט פליגי, ר' יהודה מתיר ור' שמעון אוסר, וכן ר' יצחק נפחא לא רצה לבקר מומין ביו"ט, ואמר לו ר' ירמיה כמו שאמר לר' אמי, א"ל ר' אבא לר' ירמיה למה אינך מניח לר' אמי ולר' יצחק נפחא לעשות כר' שמעון דאמר אין רואין מומין, א"ל ר' ירמיה ואת מה בידך, א"ל הכי אמר זעירא הלכה כר' שמעון. ואפיקנא למתברא קאמר, מדקתני לה ר' אושעיא במתניתא דאייתי בהדיה הא דר' שמעון בלשון חכמים, ש"מ הילכתא כותיה. מאי הוי עלה, ת"ש מראשכחן ר' שמעון בן מנסיא וחבריו שהקדימו באותו הזמן שהיו קודם ר' מאיר ואמרו הלכה כר' מאיר, דתנן בבכורות [בפרק] עד כמה ישראל חייב לישפל בבכור, השוחט את הבכור ואח"כ הראה מומו, ר' יהודה מתיר, ר' מאיר אומר הואיל ונשחט שלא ע"פ מומחה אסור. דייקינן אלמא קסבר ר' מאיר ראיית בכור לאו כראיית טרפה כו'. א"ל אבי אטו התם בראיית מומין ביו"ט פליגי, בגזירת מומין שבגוף אטו מומין שבעין פליגי, מפני שמשתנין לאחר מיתה, וקנסא הוא דקא קנים ר' מאיר התם. אמי ורדינאה לא היה רואה מומי בכור ביו"ט, וא"ר אמי ששיר עביד דלא חזי. ר' אמי הוה רואה מומין בעיו"ט ולמחר ביו"ט הוה שואלו איך נפל בו מום.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com